

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»
(для бакалаврів)

Київ – 2018

Підготовлено професором кафедри організації туристичної діяльності
В. В. Баєвим

Затверджено на засіданні кафедри організації туристичної діяльності
(протокол № 2 від 05.09.17)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол № 2 від 07.09.17)

Баєв В. В. Навчальна програма вивчення дисципліни “Організація санаторно-курортного обслуговування” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, програмний матеріал дисципліни, вказівки до виконання і теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП),
2018

© ДП «Видавничий дім
«Персонал», 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни розроблена для студентів, які навчаються за спеціальністю «Туризм». Структурно-логічна схема спеціалізації передбачає вивчення навчальної дисципліни «Організація санаторно-курортного обслуговування» після опанування студентами знань з курсів «Економіка підприємств», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Управління персоналом» та вивчення інших профільюючих навчальних дисциплін, таких як «Основи менеджменту охорони здоров'я», «Економіка та фінансування охорони здоров'я», «Технологія виробництва і послуг», «Організація роботи лікувально-профілактичних закладів».

Навчальна програма розроблена для студентів заочної форми навчання та поєднує у собі робочу програму курсу, завдання та рекомендації до виконання семестрової контрольної роботи.

Мета курсу – поглиблення та систематизація знань і умінь з економіки та управління санаторно-курортними закладами, а також набуття та вдосконалення професійних навичок, формування сучасного управлінського мислення.

Студенти повинні *знати*:

- структуру та зміст навчальної дисципліни;
- основні терміни, поняття і визначення;
- законодавчі акти, що регулюють здійснення санаторно-курортної діяльності в Україні;
- основні типи природних лікувальних чинників, їх поширення по території України та вплив на здоров'я й самопочуття людини при використанні у лікувальних технологіях курортних установ;
- принципи розміщення і функціонування курортів і санаторно-курортних закладів, а також закономірності формування курортно-рекреаційних районів на території України;
- особливості управління санаторно-курортними закладами;

- нормативно-правове регулювання діяльності в санаторно-курортній галузі України;
- фінансові механізми забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів;
- основні тенденції розвитку санаторно-курортних закладів України;

вміти:

- формулювати основні поняття та положення курсу;
- знаходити, використовувати і аналізувати статистичну та картографічну, а також Інтернет інформацію з основних тем курсу;
- використовувати галузеві законодавчі акти у навчальній, науковій та практичній діяльності;
- характеризувати основні типи курортів на території України, визначати їх лікувальний профіль та спеціалізацію;
- оцінювати курортно-рекреаційні ресурси та потенціал санаторних закладів;
- проводити розрахунок ціни на медичну послугу в санаторно-курортному закладі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Концептуальні основи управління санаторно-курортними закладами	
1	Санаторно-курортні заклади: поняття, сутність і значення
2	Види та методи санаторно-курортного лікування
3	Порядок та правила забезпечення санаторно-курортного лікування в Україні
4	Особливості управління санаторно-курортними закладами
5	Нормативно-правове регулювання діяльності в санаторно-курортній галузі України
Змістовий модуль II. Економічна природа санаторно-курортних послуг	
6	Оцінка курортно-рекреаційних ресурсів та потенціалу санаторних закладів
7	Економіка та ціноутворення у санаторно-курортних закладах
8	Фінансове забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів України
Разом годин: 180	

ЗМІСТ
дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»

Змістовий модуль I. Концептуальні основи управління санаторно-курортними закладами

Тема 1. Санаторно-курортні заклади: поняття, сутність і значення

Зміст поняття «курорт», «санаторій». Класифікація санаторно-курортних закладів України (санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні поліклініки, будинки відпочинку, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, міжнародні дитячі медичні центри). Історичні етапи становлення санаторно-курортної справи в Україні. Санаторно-курортний режим та його особливості. Терміни лікування хворих у санаторно-курортних закладах. Огляд сучасних тенденцій розвитку санаторно-курортної галузі України.

Література [1; 3; 5; 6; 10; 14; 22]

Тема 2. Види та методи санаторно-курортного лікування

Вплив клімату та погоди на організм людини. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Мікрокліматотерапія. Мінеральні води України: класифікація, характеристика, значення. Особливості терапевтичного впливу на організм мінеральних вод. Основні методи бальнеологічного лікування. Лікувальні грязі (пелоїди та пелоїдолікування). Місце фізіотерапії у наданні санаторно-курортних послуг. Масаж і його види. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення.

Література [3; 6; 9; 12; 14; 17; 24; 36]

Тема 3. Порядок та правила забезпечення санаторно-курортного лікування в Україні

Санаторно-курортний відбір. Показання та протипоказання до санаторно-курортного відбору. Порядок отримання путівки та проведення необхідних обстежень. Альтернативні шляхи забезпечення можливості санаторно-курортного лікування. Період перебування в умовах санаторно-курортного закладу. Медична реабілітація як вид санаторно-курортної діяльності. Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками. Лікувальне харчування в санаторно-курортних закладах.

Література [5; 15; 19; 23; 25; 27; 29;35]

Тема 4. Особливості управління санаторно-курортними закладами

Система управління санаторно-курортними закладами України. Суб'єкти та рівні державного та відомчого управління санаторно-курортними закладами. Організація курортної інфраструктури. Основні завдання Державної служби туризму і курортів. Управління персоналом санаторно-курортного закладу. Етапи стратегічного управління в санаторно-курортній галузі. Стратегічні підходи до можливого розвитку санаторно-курортних закладів.

Література [12; 14–18; 21; 24; 27; 29; 35]

Тема 5. Нормативно-правове регулювання діяльності в санаторно-курортній галузі України

Державна політика в галузі діяльності санаторно-курортних закладів. Установлення норм і правил користування природними лікувальними ресурсами. Організація ведення державного обліку природних лікувальних ресурсів, лікувально-оздоровчих місцевостей і санаторно-курортних закладів. Порядок ведення моніторингу природних територій курортів і порядок створення та ведення Державного кадастру природних територій курортів України і Державного кадастру природних лікувальних ресурсів

України. Повноваженнями органів місцевого самоврядування у сфері діяльності санаторно-курортних закладів.

Література [3; 6; 12; 14; 16; 19; 26; 28; 32; 36]

Змістовий модуль II. Економічна природа санаторно-курортних послуг

Тема 6. Оцінка курортно-рекреаційних ресурсів та потенціалу санаторних закладів

Напрями оцінювання курортно-рекреаційних ресурсів (лікувально-оздоровчий, емоційно-естетичний, культурно-пізнавальний). Методи оцінювання сукупного впливу кліматичних чинників на комфортність організму людини. Визначення норм рекреаційного навантаження. Методика визначення нормативів платежів за використання територій курортно-оздоровчого призначення. Показники питомого природно-рекреаційного ресурсу регіонів України. Ступінь екзотичності рекреаційної території для населення певного ринку збуту. Аналіз та оцінювання естетичних якостей ландшафтів. Фактори, що впливають на розвиток санаторно-курортних закладів (туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби, економічні можливості суспільства (або певного регіону).

Література [3; 13; 23; 25; 28; 29; 31; 34; 37]

Тема 7. Економіка та ціноутворення у санаторно-курортних закладах

Специфіка та умови надання санаторно-курортних послуг. Нормативно-правові документи, що регулюють процес ціноутворення та господарську діяльність санаторно-курортних закладів. Форми вихідних даних, які є необхідним елементом розрахунку цін на медичні послуги в санаторно-курортному закладі. Класифікація витрат. Методи розподілу накладних витрат. Структура та порядок розрахунку ціни на медичну

послугу в санаторно-курортному закладі. Оплата праці медичного персоналу санаторно-курортного закладу.

Література [1–8; 12–18; 22; 25; 30; 37]

Тема 8. Фінансове забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів України

Наукові підходи до визначення змісту поняття «фінансове забезпечення». Сучасний стан санаторно-курортної галузі в Україні. Фінансовий механізм забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів (принципи, форми, методи, джерела фінансового забезпечення, фінансові інструменти і фінансові індикатори). Умови ефективного функціонування санаторно-курортного комплексу України. Вплив санаторно-курортної діяльності на економіку (прямий ефект, непрямий ефект, індукований ефект). Концептуальні підходи до розвитку та реформування санаторно-курортної галузі в Україні.

Література [8; 11; 16; 19; 21; 26; 29; 32]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота виконується відповідно до навчальних планів із спеціальності “Менеджмент і адміністрування” спеціалізації “Медичний та фармацевтичний менеджмент”.

Головна мета контрольної роботи – рубіжний контроль професійно-орієнтованих знань з навчальної дисципліни “Організація санаторно-курортного обслуговування”, набутих під час самостійного опрацювання літератури та нормативно-правових актів.

З питань виконання та оформлення контрольної роботи передбачене індивідуальне консультування, яке можна отримати у викладача на кафедрі Адміністративного та медичного менеджменту відповідно до графіка консультацій та за телефоном 490-95-24.

Номер варіанта контрольної роботи студент обирає за першою літерою свого прізвища (табл.)

Перша літера прізвища студента	№ варіанта контрольної роботи
А, Б,	1
В, Г,	2
Д, Е, Є,	3
Ж, З, І, Ї, Й,	4
К, Л,	5
М, Н,	6
О, П,	7
Р, С,	8
Ф, Х, Ц	9
Ч, Ш, Щ, Ю, Я	10

Оцінювання виконання завдань. Під час перевірки контрольної роботи викладач особливу увагу має звернути на те, як студент розуміє зміст навчальної дисципліни “Організація санатрно-курортного обслуговування”, його здатність пов’язати категорії і теорії навчальної дисципліни з реаліями та особливостями сфери охорони здоров’я, а також уміння систематизувати матеріал та чітко викладати власні думки. Серед зазначених критеріїв оцінювання найважливішим є здатність до практичного застосування знань у конкретних ситуаціях.

Перевіряючи контрольні роботи, викладач має звертати увагу на такі параметри:

- ґрунтовність відповіді на поставлені запитання, яка свідчить про рівень опанування теоретичним матеріалом;
- розуміння категорій навчальної дисципліни, що позначається у власному викладенні матеріалу, а не в переписуванні підручника, а також у доречно дібраних прикладах з діяльності закладу охорони здоров’я;

- уміння коментувати наведені ілюстрації (або реальні документи медичної установи);
- оформлення роботи (структура, заголовки, посилання тощо).

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Класифікація та способи використання природних лікувальних ресурсів України з метою відновлення здоров'я населення.
2. Принципи формування цін на послуги санаторно-курортних закладів.
3. Сучасні проблеми функціонування та розвитку санаторно-курортних територій України.

Варіант 2

1. Рівні державного управління санаторно-курортними закладами України.
2. Основні показання та протипоказання до санаторно-курортного відбору.
3. Форми вихідних даних, які є необхідним елементом розрахунку цін на медичні послуги в санаторно-курортному закладі.

Варіант 3

1. Принципи розміщення і функціонування санаторно-курортних закладів.
2. Забезпечення фінансових умов розвитку санаторно-курортних закладів за допомогою методів державного регулювання.
3. Характеристика законодавчих актів, що регулюють здійснення курортної діяльності в Україні.

Варіант 4

1. Основні типи санаторно-курортних закладів на території України.
2. Інноваційні методи та технології, що використовуються для покращення стану здоров'я на курортах Світу та в Україні.
3. Фінансовий механізм забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів.

Варіант 5

1. Огляд сучасних тенденцій розвитку санаторно-курортної справи в Україні.
2. Порядок забезпечення потерпілих унаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання путівками для санаторно-курортного лікування.
3. Суб'єкти та рівні державного і відомчого управління санаторно-курортними закладами.

Варіант 6

1. Порядок проведення санаторно-курортного відбору, забезпечення путівками і направлення громадян на санаторно-курортне лікування
2. Загальна характеристика та класифікація мінеральних вод.
3. Фактори, що впливають на розвиток санаторно-курортних закладів (туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби, економічні можливості суспільства).

Варіант 7

1. Етапи становлення класифікації санаторно-курортних закладів України.
2. Загальна характеристика програм відновного санаторно-курортного лікування.

3. Нормативно-правове забезпечення діяльності санаторно-курортної галузі: закони, документи МОЗ України, Фонду соціального страхування тощо.

Варіант 8

1. Етапи стратегічного управління санаторно-курортними закладами.

2. Структура та порядок розрахунку ціни на медичну послугу в санаторно-курортному закладі.

3. Фінансовий механізм забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів (принципи, форми, методи, джерела фінансового забезпечення, фінансові інструменти і фінансові індикатори).

Варіант 9

1. Основні принципи організації санаторно-курортного лікування.

2. Методи оцінювання сукупного впливу кліматичних чинників на комфортність організму людини.

3. Нормативно-правові документи, що регулюють процес ціноутворення та господарську діяльність підприємств туристської індустрії у сфері економічних відносин.

Варіант 10

1. Класифікація та географія санаторно-курортних закладів України.

2. Основні напрями оцінювання курортно-рекреаційних ресурсів (лікувально-оздоровчий, емоційно-естетичний, культурно-пізнавальний).

3. Оплата праці медичного персоналу санаторно-курортного закладу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Коротко опишіть основні віхи становлення вітчизняних санаторно-курортних закладів.
2. Зробіть огляд сучасних тенденцій розвитку санаторно-курортної справи.
3. Назвіть та коротко схарактеризуйте наукові та прикладні дисципліни, що формують курортологію.
4. Схарактеризуйте базові підходи до типології організацій санаторно-курортної сфери початку ХХІ ст.
5. Схарактеризуйте основні риси рекреаційно-курортного районування території України, назвіть таксономічні одиниці різного рангу.
6. Розкрийте сутність СПА та Велнесу, як сучасних напрямів оздоровлення.
7. Схарактеризуйте відомі вам класифікації СПА.
8. Назвіть та опишіть методи оздоровлення, що використовуються у СПА.
9. Визначте завдання та окресліть перспективи СПА в Україні.
10. Обґрунтуйте необхідність організації дозвілля і розваг в санаторно-курортних установах та на курортах.
11. Схарактеризуйте фізико-хімічні фактори атмосфери (метеорологічні).
12. Перерахуйте та опишіть телуричні чинники; схарактеризуйте їх вплив на здоров'я та самопочуття людини.
13. Дайте коротку кліматичну характеристику території України.
14. Дайте коротку клімато-курортологічну характеристику України.
15. Проаналізуйте вплив клімату та погоди на організм людини.
16. Схарактеризуйте можливості та методи аеротерапії, як важливої складової кліматолікування.
17. Схарактеризуйте можливості та різновиди геліотерапії, як важливої складової кліматолікування.

18. Схарактеризуйте особливості таласотерапії, як важливої складової кліматолікування.
19. Вплив мікрокліматотерапії на здоров'я та самопочуття людини, як важливої складової кліматолікування.
20. Розкрийте значення води у житті людини.
21. Коротка загальна характеристика мінеральних вод.
22. Розкрийте зміст формули Курлова.
23. Коротко опишіть типи мінеральних вод України.
24. Дайте коротку характеристику основним віхам історії розвитку бальнеолікування.
25. Нормативно-правове забезпечення діяльності санаторно-курортної галузі: закони, документи МОЗ України, Фонду соціального страхування тощо.
26. Коротко опишіть особливості терапевтичного впливу на організм мінеральних вод.
27. Зазначте та коротко схарактеризуйте основні методи бальнеологічного лікування.
28. Схарактеризуйте можливості питного лікування, як важливого методу бальнеотерапевтичного впливу на здоров'я та самопочуття людини
29. Коротко схарактеризуйте можливості та методи зовнішнього використання природних мінеральних вод, як важливого методу бальнеотерапевтичного впливу на здоров'я та самопочуття людини.
30. Зробіть коротку характеристику природних лікувальних грязей. Зазначте критерії, за якими природні утворення належать до цієї категорії.
31. Опишіть основні типи лікувальних грязей.
32. Обґрунтуйте потребу та умови регенерації пелоїдів.
33. Розкрийте зміст понять «охорона пелоїдів», «природна захищеність родовищ пелоїдів», «самоочищенням водойми».
34. Опишіть основні методи пелоїдолікування та можливості їх використання в умовах курортів та поза ними.

35. Класифікація санаторно-курортних закладів України.
36. Забезпечення фінансових умов розвитку санаторно-курортних закладів за допомогою методів державного регулювання.
37. Схарактеризуйте основні курортні ареали України.
38. Санаторний режим і вимоги до його забезпечення.
39. Санаторно-курортне лікування, його місце і роль у системі охорони здоров'я населення.
40. Методи фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів.
41. Методика визначення вартості рекреаційних об'єктів.
42. Дайте характеристику основним нормативно-законодавчим актам, що регулюють діяльність санаторно-курортних закладів.
43. Рівні державного управління курортами України.
44. Формування пакета вхідних даних є необхідним елементом розрахунку цін на медичні послуги в санаторно-курортному закладі.
45. Особливості розрахунку вартості медичних послуг в санаторно-курортних закладах.
46. Порядок оформлення та отримання путівки в санаторно-курортні заклади.
47. Основні етапи визначення вартісного оцінювання природних курортних ресурсів.
48. Методика визначення нормативів платежів за використання територій курортно-оздоровчого призначення.
49. Методика визначення нормативів плати за використання лікувальних мінеральних вод.
50. Визначення місткості рекреаційних центрів.
51. Оцінювання вартості майна рекреаційного господарського територіального комплексу.
52. Основні стратегічні підходи до можливого розвитку санаторно-курортних закладів України.

53. Рекреаційно-туристські ресурси як визначальний фактор оздоровчо-лікувального туризму.
54. Роль санаторно-курортних закладів у системі туристської діяльності.
55. Фактори, що впливають на розвиток санаторно-курортних закладів (туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби, економічні можливості суспільства).
56. Типові для санаторно-курортного лікування заклади й поле їх діяльності.
57. Фактори, які впливають на психологічне і функціональне задоволення відпочиваючого в санаторно-курортному закладі.
58. Особливості процесу надання санаторно-курортних послуг.
59. Порядок розрахунку ціни на медичні послуги в санаторно-курортному закладі.
60. Основні методи санаторно-курортного лікування.
61. Функціональні складові курортного обслуговування.
62. Показання та протипоказання до санаторно-курортного відбору.
63. Порядок отримання путівки та проведення необхідних обстежень.
64. Ефективність правильно організованої санаторно-курортної діяльності.
65. Перспективи розвитку санаторно-курортного комплексу України.
66. Санаторно-курортне лікування і реабілітація у розрізі адміністративних областей України.
67. Законодавче забезпечення функціонування санаторно-курортної галузі України.
68. Оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
69. Основні завдання Державної служби туризму і курортів.
70. Оцінювання використання природних лікувальних чинників у санаторно-курортних установах адміністративних областей України.
71. Типи мінеральних вод України.

72. Альтернативні нетрадиційні методи лікування в оздоровчих технологіях санаторно-курортних закладів.

73. Необхідність дотримання санаторного режиму, дієтотерапії, правил поведінки в санаторно-курортному закладі для прискорення досягнення бажаного результату.

74. Суб'єкти та рівні державного та відомчого управління санаторно-курортними закладами.

75. Показники питомого природно-рекреаційного ресурсу регіонів України.

76. Сучасний стан санаторно-курортної галузі України.

77. Стратегічні підходи до можливого розвитку санаторно-курортних закладів.

78. Характеристика пакета вхідних даних, які є необхідним елементом розрахунку цін на медичні послуги в санаторно-курортному закладі.

79. Особливості розрахунку вартості медичних послуг у санаторно-курортному закладі.

80. Структура ціни на медичні послуги в санаторно-курортному закладі.

81. Нормативно-правові документи, що регулюють процес ціноутворення та господарську діяльність санаторно-курортних закладів.

82. Оплата праці медичного персоналу санаторно-курортного закладу.

83. Напрями оцінювання курортно-рекреаційних ресурсів (лікувально-оздоровчий, емоційно-естетичний, культурно-пізнавальний).

84. Система управління санаторно-курортними закладами України.

85. Медична реабілітація як вид санаторно-курортної діяльності.

86. Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками.

87. Особливості терапевтичного впливу на організм мінеральних вод.

88. Основні методи бальнеологічного лікування.

89. Етапи становлення та класифікація санаторно-курортних закладів в Україні.

90. Етапи стратегічного управління в санаторно-курортній галузі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження спеціальних методик щодо економічного обґрунтування проектів розвитку курортів та економічної оцінки їх природних лікувальних ресурсів» від 06.05.2001 р. № 452 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.touregion_kmu /452.doc
2. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 р., № 2026-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про санаторно-курортний заклад» від 11 липня 2001 р. № 805 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=805-2001-%EF>
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження зразка санаторно-курортної путівки» від 22.01.2002 р. № 19. – <http://www.nau.kiev.ua>
5. Наказ МОЗ України «Про затвердження Критеріїв державної акредитації санаторно-курортних закладів України» № 167 від 08.05.2002 р. // Зб. норм.-прав. док. з охорони здоров'я. – 2002. – Трав. – С. 16–56.
6. Наказ МОЗ України «Про санаторно-курортне лікування» від 11.05.2000 р. № 102/13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного департаменту з питань діяльності курортів» від 6 травня 2001 р. № 425. – <http://www.guds.gov.ua>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Перелік санаторно-курортних закладів, операції з продажу путівок до яких на санаторно-курортне лікування дітей не підлягають обкладенню податком на додану вартість» від 5 серпня 1997 р. № 835 // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 11–22.

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів” від 06.08.2008 р. № 1088 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg= 1088-2008-%FO](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1088-2008-%FO)

10. Бабов К. Д., Кулик В. В. та ін. Організація санаторно-курортного лікування та оздоровлення в Україні // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с. (С. 129–136).

11. Біленький К. Е., Єжов В. В. Клімато-курортологічна характеристика України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.

12. Єжов В. В., Торохін О. М. та ін. Кліматолікування // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.

13. Єжов В. В., Гоженко О. А. та ін. СПА-технології у відновлювальній медицині і курортології: стан та перспективи розвитку в Україні // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.

14. Иванов В. В., Невраев Е. А. Классификация подземных минеральных вод. – М.: Недра, 1964. – 168 с.

15. Кадастр мінеральних вод України / за ред. М. В. Лободи. – К., 1996. – 27 с.

16. Колесник Е. О. та ін. Літопис курортної справи України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с. (С. 20–24).

17. Курорти України: минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». – К.: ТАМЕД, 2002.

18. Курорты: энциклопедический словарь / гл. ред. Е. И. Чазов. – М.: Советская энцикл., 1983. – 592 с.

19. Кусков А. С., Лыскова О. В. Курортология и оздоровительный туризм: учеб. пособие. – Ростов н/Д.: Феникс, 2004. – 320 с.

20. Рутинський М. Інновації на ринку рекреаційних закладів: поява і розвиток СПА-курортів // Географія і туризм: європейський досвід. – матеріали III Міжнар. наук. конф. – Л.: Жовтень, 2009. – С. 150–153.
21. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Л., 1997. – С. 114–135, 181–249.
22. Рутинський М. Історико-географічні тенденції та періодизація розвитку курортної справи // http://tourlib.net/statti_ukr/rutynsky.htm
23. Мінеральні води та курорти Львівщини / за ред. Б. М. Матолича. – Л.: Палітра Друку, 2003. – 96 с.
24. Нікіпелова О. М. Лікувальні грязі (пелоїди) України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
25. Панасик Є. М. та ін. Загальна фізіотерапія і курортологія. – Л.: Світ, 1990. – 136 с.
26. Рутинський М. Класифікація та типологія курортів // Вісник Львівського ун-ту. Серія географічна, 2007. – Вип. 34. – С. 236–246.
27. Самосюк І. З., Тондій Л. Д., Єжов В. В., Косоверов Є. О., Бучинський С. Н., Суботін Ф. О. Преформовані фізичні чинники // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
28. Стафійчук В. І. Рекреалогія: навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.
29. Туристична курортологія / укл.: І. Д. Бойко, Л. А. Савранчук. – Чернівці: Рута, 2007. – 116 с.
30. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 312 с.
31. Ветрова Н. М. Стратегическое управление в системе экономических инструментов управления рекреационным предприятием // Вестник физиотерапии и курортологии. – 2004. – № 2. – С. 19–20.
32. Курортологія: методичні рекомендації до практичних занять / укл.

І. Д. Бойко. – Чернівці: Рута, 2008. – 42 с.

33. Кушнір Антін. Курорти України: Розвиток та організація // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 91–92.

34. Лунд Джон В. Курорты и бальнеотерапия в США // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 93–95.

35. Минеральная вода / сост. Е. Н. Ефремова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2006. – 93 с.

36. Оздоровительное и диетическое питание: цикл лекций / под ред. В. И. Циприяна. – К.: Логос, 2001. – 336 с.

37. Палієнко Г. Г., Возіанов О. Ф., Лобода М. В. Правильне питне лікування – резерв ефективного оздоровлення людей і завантаження оздоровчих закладів країн Чорноморського узбережжя, на курортах, у містах, промислових і “чорнобильських” зонах // Укр. бальнеол. журн. – 2002. – № 3. – С. 42–44.

38. Разумов А. Н., Яшина Е. Р. Лечебный туризм как современное направление курортной медицины // Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. – 1999. – № 3. – С. 46–49.

39. Рутинський М. Й. Географія туризму України: навч.-метод. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 160 с.

40. Семена М. Рейтинг курортів світу: уперше на науковій основі проведено порівняльну медико-кліматичну характеристику рекреаційних регіонів світу // Дзеркало тижня. – 2001. – № 14. – С. 15.